

Кристіна ЯКИМЕНКО,
студентка 4 курсу ІФЖ

О. В. РУДЮК,
доцент

МІСТИКА В РОМАНІ М. БУЛГАКОВА «МАЙСТЕР ТА МАРГАРИТА»

У статті розкриваються містичні образи героїв, їх таємниці та взаємовплив на події роману. Проаналізовано три світи, які мають паралельні структури основних персонажів. Сконцентровано час у потойбіччя, де воно фактично зупинилося, злилося на єдиній миті: бал у сатани.

У первинному своєму значенні містика – це якась релігійна практика, метою якої є досягнення єднання з вищим розумом, а також сукупність правил, які регулюють і пояснюють її зміст. Містична практика, метою якої є встановлення зв'язку з Богом і божественними силами, називається релігійною містикією. У сучасному світі люди звикли розуміти під словом містика всілякі прояви потойбічних сил, ворожіння, окультизм, навідні страх і жах. Як правило, містикією називається все те, чому людина не може дати розумне тлумачення.

Найбільш романтичною і гуманістичною постає інтерпретація теми роману в статті М. Андріївської. Вона вказує на той факт, що надприродні «відомства» світла і темряви не вдається протиставити по антитезі Добра і Зла і пропонує таке розмежування: Справедливість і Милосердя. Дійсно, на допомогу людині в силу необмежених творчих можливостей письменника приходять обидва надприродних «відомства», обидві Вищі Сили. Що стосується зла в тій його природі, в якій воно руйнує, спокушає і знищує, воно з великою очевидністю віднесено в романі не стільки до «відомства» Воланда, скільки до справ рук людських. Тут покарані Воландом духовний вбивця думок Берліоз і шпигун і навушник барон Майгель з московської сюжетної лінії, тут і незліченні покійні злочинці з сцени Великого балу Сатани. Словом, пекло створюється без жодного втручання інфернальних сил. А відомство Диявола справді вершить справедливість, і ця думка знаходить підтвердження в словах Воланда при його бесіді з головою Берліоза: «... всі теорії визначають одна одну. Є серед них і така, згідно з якою кожному буде дано по вірі його». Воланд справедливий, але суворий, як закон Римського права. Тому він говорить Маргариті: «... ніколи і нічого не просіть! Самі запропонуйте і самі все дадуть» [2, с. 19].

Тема милосердя пов'язана в романі в першу чергу з особистістю Іешуа, приниженого, слабкого і незахищеного, який ні на секунду не похитнувся у своїй вірі, що всі люди добрі і що царство істини настане. У

межах «роману в романі», написаного Майстром, Іешуа постає перед жорстоким і боягузливим прокуратором як людина, а перед читачами роману – як син Божий, як Ісус, про який на перших сторінках роману сказано, що він існував, і який дійсно існує, рятуючи людей через милість.

У романі «відомство» Воланда постає додаткового до «відомства» Іешуа, реалізуючи таким чином релігійно-філософський принцип дуалізму. Не випадково Воланд звертається до Маргарити, співпереживав за Пілата, що сидить у своєму вічному кріслі: «Вам не треба просити за нього, Маргарита, тому що за нього вже попросив той, з ким він так прагнути розмовляти» [5,с.96]. Іешуа суверенно просить Воланда за Пілата, як він трохи раніше за посередництвом Левія Матвія попросив за Майстра. Воланд забирає майстра і забирає його в спокій, він вже устами Майстра відпускає Пілата: «Вільний! Він чекає на тебе» [5,с.96].

Авторами розробок за романом «Майстер та Маргарита» І. Галинською і Б. Соколовим, швидше за все, незалежно один від одного зазначено, що сцена життя в романі очевидним чином розділена на три світи. За термінологією Галинської – це: земний світ, населений реальними людьми; біблійний світ з його легендами та персонажами і космічний світ, який представляють Вищі Сили (месієр Воланд і його емісари). У трактуванні Соколова – сучасний світ, світ історичний і потойбічний, ірраціональний світ.

У романі Булгакова сучасний, земний світ в особі Берліоза і поета Бездомного і космічний світ в особі Воланда і його супутників у сцені на Патріарших ставках об'єднує біблійний світ символів, тому що протягом цього епізоду ведеться розмова про Ісуса Христа. У даному випадку справа йде саме так. Б. Соколов пов'язує розгадку тривимірності роману чере ідею російського священика і філософа Павла Флоренського про примат (верховенства) троїчності всього буттєвого світу. У дії Великого балу Сатани домінує ірраціональний космічний світ, він же є домінантою в сцені прощання в останньому розділі роману. І так для кожної події чи сцени. У пасхальну ніч у сцені прощення й останнього польоту зливаються воедино древній і сучасний світ, і потойбічний світ Воланда. Це злиття часів і світів зашифроване автором ще словами Воланда у розділі «Вилучення майстра». Космічні сили легко управляються з Часом і з усім просторово-тимчасовим різноманіттям.

Більше того, в даний час існують і продовжують успішно розвиватися теорії (іноді – досить екзотичні) про одночасне існування минулого, сьогодення і майбутнього. А. Вейнік, стверджує, що існують високочастотні польові освіти, в яких немає часу і руху в звичному нам розумінні. Ці поля утворені особливо швидкими частками – хрононами. У них можливе миттєве переміщення інформації та матеріальних тіл з однієї точки просторового континууму в іншу. Це дозволяє в мікролептонному світі реалізуватися найнеімовірнішим з позицій нашого світу комбінації з простору і часу. Об'єкти і духовні субстанції (в тому числі душі людей) можуть матеріалізуватися в нашому світі – звідси аномальні явища.

Це пояснює можливість зведення воедино подій з різних часів (точніше – з різних координатних точок єдиного Великого Часу), і парадокси роману «Майстер та Маргарита» припиняють бути парадоксами. Це зумів вгадати і позначити Булгаков.

К. Якименко. Мистика в романе М. Булгакова Мастер та Маргарита.

В статье раскрываются мистические образы героев, их тайны и взаимовлияние на события романа. Проанализировано три мира, которые имеют параллельные структуры основных персонажей. Сконцентрировано время в потустороннем мире, где оно фактически остановилось, слилось в едином моменте: бал у сатаны.

K. Yakimenko. Mysticism in the novel M. Bulgakov «Master ta Margarita».

The article reveals the mystical images of the characters, their secrets and mutual influence on the events of the novel. Three worlds that have parallel structures of the main characters are analyzed. Concentrated time in the other world, where it actually stopped, merged into a single moment: the ball of Satan.

Список використаної літератури:

1. Булгаков М. Майстер і Маргарита. – М: Пріор, 2001. – С. 213–215.
2. Рижов К. 100 великих росіян. – М: Наука, 2000. – С. 18–21.
3. Горобець Н. Майстер без Маргарити. / Питання літератури, 1991. – №8. – С. 13.
4. Жилин В. Творчість М. Булгакова. – М: Норма, 2003. – 53 с.
5. Мітяєв А. Матеріали до біографії. – М: Наука, 2001.-С.95-98.
6. Лук'янова Н. Люди російської культури. – М: Норма, 2001. – С. 117–119.
7. Миронов В. Філософ вільного духу. – М: Наука, 2003 – С. 311.
8. Павлов Б. Нариси з історії літератури у Росії. – М: Просвітництво, 2003. – С. 18–20.
9. Латишев О. Творчість М. Булгакова. – М: Новини, 2001. – С. 62–69.

